

АНОТАЦІЯ

Адамська І. Є. Облік і аналіз в процесі формування креації вартості підприємства (на прикладі підприємств будівельної галузі в Україні). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 071 - Облік і оподаткування. – Західноукраїнський національний університет Міністерства освіти і науки України, Тернопіль, 2022.

В дисертаційній роботі узагальнено теоретичні положення та розроблено науково обґрунтовані практичні результати щодо формування процесу креації вартості підприємств житлового будівництва. Результати дослідження мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Запропоновано авторський підхід до визначення поняття «креація вартості» та виділено особливості в обліково-аналітичній та контрольній роботі, зокрема сформоване авторське визначення квантифікації як основного інструменту креації з метою кількісного вимірювання якісних ознак фактів господарської діяльності, їхнього обліку та контролю для досягнення ефективності креаційного процесу

Розроблено облікову модель креації вартості підприємств, яка враховує специфіку сфери житлового будівництва та яка, на відміну від інших, деталізується за допомогою інтегрованих модулів із врахуванням принципів обліку; методики відображення чистих активів, чистих пасивів, власного капіталу та гудвілу; методики формування резервної системи; врахування обмежень в будівельній сфері та інших специфічних особливостей.

Здійснено групування основних специфічних особливостей, які мають вплив на креацію вартості будівельного підприємства, їхнє виділення, ґрунтовне дослідження та інтеграцію за певними ознаками. Зважаючи на значну кількість таких особливостей, їх об'єднано у змістовно однорідні групи

та детально охарактеризовано, що позитивно вплинуло на організацію процесу креації.

Теоретично обґрунтовано креаційний процес, його мету, завдання та запропоновано використання квантифікації як важливого інструменту креації для кількісного вимірювання якісних ознак фактів господарської діяльності, облікову інтерпретація та заходи з посилення контролю за ефективністю креаційного процесу.

Досліджено вплив основних принципів бухгалтерського обліку на процес креації вартості підприємства з трактуванням цих принципів стосовно креації вартості з врахуванням особливостей їх застосування у будівельній галузі.

Запропоновано облікову модель вартості підприємства, яка включає в себе наступні наступні блоки: принципи обліку, методику відображення чистих активів, пасивів, власного капіталу, гудвілу, методику формування резервної системи, методику врахування обмежень, специфічні фактори впливу креації вартості підприємств житлового будівництва використання облікової інформації для прийняття управлінських рішень, що всеохоплююче інтерпретує облікові процеси стосовно визначення вартості підприємства.

Систематизовано види вартості, наведені у Національних стандартах оцінки та в Міжнародних стандартах оцінки, що дозволяє уніфікувати вітчизняну методику оцінки як результативного показника діяльності підприємства.

Побудовано алгоритм процесу креації вартості будівельного підприємства за допомогою вибору відповідних альтернативних варіантів: перша методика - відображення в складі активів та пасивів балансу з використанням похідних бухгалтерських звітів; відображення отриманого росту чи зменшення власності за даними бухгалтерського балансу. При цьому, друга методика реалізована у роботі за допомогою використання

двох забалансових субрахунків до рахунку 06 «Відхилення балансової вартості».

Дано характеристику облікових механізмів процесу креації вартості з визначенням часткових та агрегованих показників, алгоритмізацією та встановленням сфери застосування методів умовної реалізації активів і задоволення зобов'язань, механізму облікової капіталізації, ліквідаційного методу.

Аргументовано застосування методики оцінки вартості підприємства за допомогою облікових коригувань з розробкою відомості коригування активів та пасивів будівельного підприємства.

Запропоновано методику оцінки матеріальних і нематеріальних активів з використанням витратного, порівняльного та доходного методів, з розробленням алгоритму розрахунку ринкової вартості окремих видів активів, застосуванням методики порівняння аналогів при креації вартості обладнання, транспортних засобів та інвентарю, аналізом циклічності процесу креації вартості нематеріальних активів, застосуванням змішаної моделі креації вартості.

Визначено організаційно-методичні підходи до проведення комплексного аналізу фінансового стану підприємств (з врахуванням галузевих особливостей), що дозволило побудувати матрицю фінансового стану підприємств житлового будівництва та розробити алгоритм вибору методу оцінки вартості будівельного підприємства.

Вдосконалено процес діагностики вартісноутворюючих процесів на будівельних підприємствах, що дозволило, на основі моделі економічної доданої вартості, запропонувати розрахунок коефіцієнта креації вартості, який забезпечить отримання інформації про ефективність креаційних процесів на будівельних підприємствах з врахуванням витрат на залучення усіх складових капіталу, враховує інформаційні запити усіх груп

стейкхолдерів та є ефективним інструментом в процесі вартісно-орієнтованого управління підприємством.

Практичне значення результатів дослідження полягає у можливості використання розроблених автором теоретичних положень та методичних підходів щодо вдосконалення обліку та аналізу процесів креації вартості підприємства. Запровадження у практику розробок і рекомендацій автора сприятиме встановленню більш реальної оцінки вартості підприємств будівельного комплексу, їх інвестиційної привабливості.

Результати дослідження знайшли практичне застосування у діяльності наступних суб'єктів господарювання: Товариства з обмеженою відповідальністю «Проф Буд», Товариства з обмеженою відповідальністю «Домобудівник», Приватного підприємства «Інвест Родина», Товариства з обмеженою відповідальністю «Куличівка».

Ключові слова: креація вартості, облік, аналіз, модель вартості підприємства, ефективність управління, будівельна галузь.

SUMMARY

Adamska I. Ye. Accounting and analysis in the process of creating of the enterprise's value (on the example of enterprises in the construction industry in Ukraine). – On the rights of manuscript.

The thesis for degree of Doctor of Philosophy in specialty 071 – Accounting and Taxation. – West Ukrainian National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Ternopil, 2022.

In the dissertation work were generalized the theoretical positions, scientifically substantiated practical results concerning formation of the process of value creation of housing construction enterprises. The results of the research have scientific novelty, theoretical significance and practical significance.

In the scientific work was proposed the author's approach to the definition of "creation value" and highlighted features in accounting-analytical and control

work, in particular, there was also created an author's definition of quantification as the main tool of creation aimed at quantitative measuring of the qualitative characteristics of economic facts efficiency of the creation process.

There was developed an accounting model of the enterprise creation value in the dissertation work, which takes into account the peculiarities of the sphere of housing construction and which, unlike others, is detailed in using integrated modules considering accounting principles; methods of the net assets displaying, net liabilities, equity and goodwill; methods of the backup system forming; taking into account restrictions in the housing industry and other specific features.

In the scientific work was theoretically substantiated creation process, its purpose, tasks and the use of quantification as an important tool of creation for quantitative measurement of qualitative features of the facts of economic activity, also was proposed accounting interpretation and measures to strengthen control over the effectiveness of the creation process.

The influence of the basic principles of accounting on the process of value creation of the enterprise with the interpretation of these principles in relation to creation value, taking into account the peculiarities of their application in the housing industry.

Moreover, we managed to investigate the impact of the basic principles of accounting on the process of creation value of the enterprise with the interpretation of these principles in relation to creation value, considering the peculiarities of their application in the construction industry.

An accounting model of the enterprise value was proposed, which includes the following blocks: accounting principles, methods of reflecting net assets, liabilities, equity, goodwill, methods of forming a reserve system, methods of restrictions' considering, specific factors influencing the value of housing enterprises using accounting information for making managerial decisions that comprehensively interpret the accounting processes for determining of the enterprise's value.

There were systematized types of value given in the National Evaluation Standards and in the International Evaluation Standards in scientific work, which allowed us to unify the domestic evaluation methodology as an effective indicator of the enterprise.

In the dissertation work was built an algorithm of the creation value process of the housing enterprises by choosing the appropriate alternatives: the first method – the reflection in the assets and liabilities of the balance sheet using derivative financial statements; reflection of the received growth or decrease in property according to the balance sheet data. In this case, the second method is implemented in the work through the use of two off-balance sheet sub-accounts to account 06 “Deviation of balance value”.

Therefore, we managed to make characteristics of accounting mechanisms of the creation process value with the definition of partial and aggregate indicators, algorithmization and establishment of the scope of methods of conditional sale of assets and satisfaction of liabilities, accounting capitalization mechanism and liquidation method.

The application of the method of estimating the value of enterprise with the help of accounting adjustments with the development of information on the adjustment of assets and liabilities of the housing enterprises was argued.

There was proposed a method of evaluation of tangible and intangible assets using cost, comparative and income methods, with the development of algorithms for calculating the market value of certain assets, using the method of comparing analogues in creating the value of equipment, vehicles and equipment, analysis of cyclical process of creating intangible assets and value creation models in the scientific work.

In the dissertation work there was also determined organizational and methodological approaches to conducting a comprehensive analysis of the financial condition of enterprises (taking into account industry peculiarities), which allowed us to build a matrix of financial condition of housing enterprises and

develop an algorithm for choosing the method of estimating the value of construction companies.

The algorithm of the process of creation's value of the housing enterprises by choosing the appropriate alternatives was created in the dissertation work, such as: the first method – the reflection in the assets and liabilities of the balance sheet using derivative financial statements; reflection of the received growth or decrease in property according to the balance sheet data. In this case, the second method is implemented in the work through the use of two off-balance sheet sub-accounts to account 06 “Deviation of balance value”.

There was also improved the process of diagnosing cost-generating processes in construction companies, which allowed, on the basis of the model of added economic value, to propose the calculation of the creation's value coefficient, which will provide information on the effectiveness of creative processes in construction companies, considering the cost of stakeholders and is an effective tool in the process of cost-oriented enterprise management.

The practical significance of the research results lies in the possibility of using the theoretical provisions and methodological approaches developed by the author to improve the accounting and analysis of enterprise creation value processes. The introduction into practice of the author's developments and recommendations will help to establish a more realistic assessment of the value of housing enterprises complex and their investment attractiveness.

The results of the study found the practical application in the activities of the following business entities: Limited Liability Company “Prof. Bud”, Limited Liability Company “Domobudivnyk”, Private Enterprise “Invest Rodyna”, Limited Liability Company “Kulychivka”.

Keywords: creation value, accounting, analysis, enterprise value model, management efficiency, housing industry.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Монографія (колективна)

1. M.Luchko, O.Kilyar, I.Adamska. Value creation as the main principle of construction company efficient functioning. *Bussines Risk in Changing Dynamics of Global Village* 2. Monograph. Publishing House of University of Applied Sciences in Nysa. 2019. 513 pp. 89-97 (0,6 д. а., особисто автору належить 0,25 д. а.).

Статті у наукових фахових виданнях України

2. Адамська І. Є. Сучасний стан та тенденції розвитку будівельної галузі України. *Галицький економічний вісник*. 2019р. №5 (60). С. 7-15 (0,7 д. а.)

3. Адамська І.Є. Оцінка як інструмент визначення ефективності креації вартості підприємства. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»*. 2020. №42. (0,5 д. а.)

4. Адамська І.Є. Аналіз підходів та методів оцінки вартості будівельних підприємств. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2020. №38. (0,6 д. а.)

5. Адамська І.Є. Обліковий механізм відображення впливу особливостей житлового будівництва на креацію вартості підприємства. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: «Економіка і управління»*. 2020. Том 31 (70). № 3.(0,5д. а.)

6. Адамська І.Є. Методика обліку креації вартості підприємства житлового будівництва. *Інфраструктура ринку*. 2020. №43. (0,6 д. а.)

7. Адамська І.Є. Концептуальні етапи методики обліку в процесі креації вартості будівельних підприємств. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2020. №3 (114). (0,5 д. а.)

Опубліковані праці апробаційного характеру

Матеріали наукових конференцій

8. Адамська І.Є. Місце облікової інформації у формуванні вартості підприємства. *Обліково-аналітичне забезпечення системи менеджменту підприємства*: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції 24-26 жовтня 2019 р. м. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. С. 3 - 4. (0,1 д. а.)

9. Адамська І.Є. Використання сучасних методик оцінки в процесі креації вартості будівельного підприємства. *Напрями розвитку ринкової економіки: нові реалії та можливості в умовах інтеграційних процесів*: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 30 листопада 2019 року) / За заг. ред.: М. М. Палінчак, В. П. Приходько, А. Krynski. – Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2019. – Ч. 2. С. 51-53 (0,1 д. а.)

10. Адамська І.Є. Фактори креації вартості підприємства. *Вплив глобальної фінансової кризи на розвиток національних фінансових систем*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 18 квітня 2020 р.) / ГО«Львівська економічна фундація». – Львів: ЛЕФ, 2020. С. 80-83(0,2д. а.)

11. Адамська І.Є. Вплив стейкхолдерів на вартість будівельного підприємства. *Актуальні проблеми використання потенціалу економіки країни: світовий досвід та вітчизняні реалії*: матеріали IV Міжнародної

науково - практичної конференції (м. Дніпро, 25 квітня 2020 р.). – Дніпро: ПДАБА, 2020. С. 89-91 (0,1 д. а.)

12. Адамська І.Є. Вплив нормативно-правового регулювання будівельної діяльності на відображення операцій в обліку. *Бізнес та умови його розвитку: національна та міжнародна практика: збірник тез наукових робіт учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Одеса, 16 травня 2020 р.) / ГО «Центр економічних досліджень та розвитку». О.: ЦЕДР, 2020. С. 115-118 (0,2 д. а.)

13. Адамська І.Є. Побудова облікової системи оцінки вартості підприємства в процесі функціонування будівельного бізнесу. *Менеджмент, аудит та фінанси: стан, проблеми та науково-економічний розвиток: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Дніпро, 23 травня 2020 р.). – Дніпро: НО «Перспектива», 2020. С. 101-104 (0,3 д. а.)

14. Адамська І.Є. Обліково-аналітичне забезпечення складання фінансових прогнозів будівельними підприємствами *Фінансова система та інформаційні технології: сучасний стан, ефективність, перспективи*. Міжнародна науково-практична конференція для студентів, аспірантів та молодих учених м. Київ 30 травня 2020 року. С.57-58 (0,1 д. а.)